CENA NUMERU 50 GR
OPŁATA POCZTOWA UISZCZONA GOTÓWKĄ

Rok V. Kraków, dnia 1 sierpnia 1938 r. Nr. 8.

PRZEGLĄD SAMORZĄDOWY

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY ZAGADNIENIOM ADMINISTRACYJNYM, GOSPODARCZYM I SPOŁECZNYM

TREŚĆ:

NAKŁADEM INSTYTUTU ADMINISTRACYJNO-GOSPODARCZEGO W KRAKOWIE.
WYKONANO W DRUKARNI „ORBIS“, KRAKÓW-DĘBNIKI, UL. BARSKA 41.

NAJWIĘKSZY OŚRODEK WYTWÓRSTWA MEBLOWEGO W POLSCE.

VIII

DNIA 10 LIPCA 1938 R.
ZOSTAŁY OTWARTE
W KALWARII
ZEBRZYDOWSKIEJ

TARGI KALWARYJSKIE

CZAS TRWANIA TARGÓW
OD 10. VII. DO 16. VIII. 1938.

STOLARSTWO MEBLOWE — STOŁKARSTWO
WYROBY DZIANE — HAFCIARSTWO
PRZEMYSŁ LUDOWY — WYROBY SKÓRZANE
ŚLUSARSTWO — KOWALSTWO
KOSZYKARSTWO

VIII

PRZEGLĄD SAMORZĄDOWY

MIESIĘCZNIK

POŚWIĘCONY ZAGADNIENIOM ADMINISTRACYJNYM, GOSPODARCZYM I SPOŁECZNYM

PRENUMERATA:
ROCZNA 6 ZŁOTYCH
PÓŁROCZNA 3 ZŁOTE
KWARTALNA 1 ZŁ. 50 GR.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
KRAKÓW
UL. KAPUCYŃSKA L. 2. TEL. NR. 112-50.
KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 405.046.
REDAKCJA CZYNNA WE ŚRODY OD G. 18—19.
NACZELNY REDAKTOR PRZYJMUJE W PIĄTKI OD GODZINY 19 - 20.
NADESŁANYCH RĘKOPISÓW REDAKCJA NIE ZWRACA.

CENY OGŁOSZEŃ
CAŁA STRONA 100 ZŁ, 1/2 STRONY 50 ZŁ, 1/4 STRONY 30 ZŁ, 1/8 STRONY 20 ZŁ. W TEKŚCIE O 20% DROŻEJ. PUBLIKACJE BILANSÓW O 50% DROŻSZE.

ROK V. KRAKÓW, DNIA 1 SIERPNIA 1938. NR. 8.

MGR JÓZEF PRZETOCKI.

Spostrzeżenia i uwagi inwestycyjne.

W numerze niniejszym zamieszczamy zestawienie inwestycyj związków samorządowych województwa krakowskiego wykonanych w latach 1918—1935. W numerze październikowym z roku ub. zamieściliśmy zestawienie inwestycyj wykonanych przez te związki w roku 1936. Cennym uzupełnieniem tych zestawień były opisy wykonania poszczególnych inwestycyj zamieszczone w naszym piśmie [1]) w latach ubiegłych i w roku bieżącym. Szczególnie cenne są opisy sposobu wykonania i finansowania inwestycyj, rzucają bowiem one ciekawe światło jak i w jakich warunkach zostały wykonane odnośne inwestycje. Wymienione wyżej zestawienia i opisy a także bezpośrednia obserwacja działalności finansowej i inwestycyjnej związków samorządowych województwa krakowskiego w okresie lat 9-ciu pozwoliły mi na poczynienie spostrzeżeń z którymi chcę się podzielić z Czytelnikami Przeglądu Samorządowego.

Najciekawszym spostrzeżeniem było niewątpliwie stwierdzenie dużego dorobku inwestycyjnego związków samorządowych finansowo słabych. Jako klasyczny przykład może posłużyć powiatowy związek samorządowy limanowski.

Związek ten rozporządza najmniejszym budżetem z pośród powiatowych związków samorządowych województwa krakowskiego (dochody zwyczajne własne z opłatami drogowymi 210.000 zł.) a mimo to wybudował i utrzymuje szkołę ludową rolniczą męską w Łososinie Dolnej i od szeregu lat powoli lecz stale buduje kilka dróg dla udostępnienia południowej części powiatu dla ruchu letniskowego. Podobnym dorobkiem legitymuje się powiatowy związek samorządowy nowotarski, który wybudował i utrzymuje szkołę rolniczą wysokogórską w Nowym Targu i stale rozbudowuje i ulepsza drogi letniskowe. Związek ten rozporządza budżetem zbliżonym do przeciętnego (budżet p. z. s. nowotarskiego zł. 398.000, budżet przeciętny p. z. s. w woj. krak. zł. 411.000). Wybudował także i utrzymuje szkołę rolniczą ludową męską typu nizinnego w Wojniczu — powiatowy związek samorządowy brzeski o budże-

[1]) Numery: 10 z r. 1936, 4, 9, 10, 11 i 12 z r. 1937 oraz 1, 2, 3, 5 i 7 z r. 1938.

cie ok. 300.000 zł. Związek ten wybudował też budynek dla ośrodka zdrowia w Brzesku a ponadto zorganizował i utrzymuje w niewielkim powiecie trzy inne ośrodki zdrowia. Kończy budowę szkoły rolniczej powiatowy związek samorządowy myślenicki, o budżecie niewiele większym od limanowskiego. Dla ścisłości trzeba zaznaczyć, że powiatowe związki samorządowe limanowski i myślenicki korzystają z pomocy finansowej z zewnątrz z Kom. Fund. Poż. Zap. częściowo z Funduszu Pracy, atoli dochody ich łącznie z zapomogami i dotacjami są o wiele mniejsze od dochodów wielu innych powiatowych związków samorządowych.

Walor dorobku wymienionych wyżej związków samorządowych podnosi charakter tego dorobku, wykonane bowiem przez te związki inwestycje zmierzają do zaspokojenia najważniejszych i najbardziej pilnych potrzeb ludności.

Wybudowanie i utrzymywanie przez słabe finansowo związki szeregu podstawowych inwestycyj dowodzi, że nawet w trudnych warunkach można przy skoncentrowaniu woli i środków na zagadnienia najważniejsze rozwiązać te zagadnienia. Omówione osiągnięcia związków samorządowych finansowo słabych powinny stać się bodźcem do pokuszenia się o takie same wyniki związków samorządowych znajdujących się w podobnym lub lepszym położeniu finansowym. Dotyczy to zwłaszcza budowy ludowych szkół rolniczych, których mamy jeszcze wciąż tak mało a które, jak wskazują omówione przykłady, potrafią wybudować i utrzymywać nawet związki samorządowe finansowo bardzo słabe.

Drugim spostrzeżeniem jest stwierdzenie, że związki samorządowe, które nieraz dłuższy czas dotknięte są niejako letargiem inwestycyjnym nagle ożywiają się, zaczynają tworzyć, w tych samych warunkach, przy tych samych środkach. Pauzy w ich działalności nie są przy tym normalnym zmęczeniem inwestycyjnym, gdyż związki te poprzednio nie wykonały nic takiego, co by zmęczenie takie uzasadniało. Po prostu przyszli tam do pracy inni ludzie. Jest to osobny problem — zagadnienie zdobycia dla samorządu ludzi działalnościowych. Problem ten zamierzam omówić osobno — na razie przeto wspominam o nim mimochodem.

Najwięcej zastrzeżeń budzi nie przystępowanie do wykonania podstawowych inwestycyj przez te związki samorządowe, które posiadają w swoich budżetach luzy w formie subwencyj dla różnych instytucyj. Instytucje te bez tych subwencyj musiałyby sobie jakoś poradzić a związek samorządowy mógłby z pomocą oszczędności uzyskanych z ograniczenia subwencyj wykonać i utrzymać n. p. szkołę rolniczą. Spieszę zaznaczyć, że wobec wegetatywnego kształtowania się budżetów związków takich nie ma wiele.

Nieliczne są też wypadki nieprzystępowania do wykonania inwestycyj podstawowych mimo niewykorzystania pełnych stawek podatkowych, n. p. nieprzystępowania do budowy szkoły rolniczej mimo niewykorzystania pełnej stawki dodatku komunalnego do podatku gruntowego. Należałoby się jednak zastanowić, czy owe nieliczne sytuacje leżą w interesie ludności rolniczej, i czy nie należałoby raczej zdecydować się na nieznaczne zwiększenie obciążenia podatkowego dla umożliwienia budowy i utrzymania szkoły rolniczej, oczywiście o ile nie można jej wybudować innymi środkami.

Bodaj że najistotniejszym prawem czynnika obywatelskiego w samorządzie jest decydowanie o sposobie kolejności zaspokajania potrzeb miejscowych. Chciałbym uszanować to prawo, jednak decyzje w tej sprawie nasunęły mi wątpliwości, którym nie mogę nie dać wyrazu w niniejszym artykule, jeżeli mój obrachunek inwestycyjny ma być szczery i zupełny. Otóż nie mogę zrozumieć, dlaczego w trzech wypadkach czynnik ten zadecydował budowę domów czynszowych zamiast n. p. budowy ludowych szkół rolniczych (w jednym wypadku rozbudowy).

Co prawda budynek czynszowy daje dochód, gdy do utrzymania szkoły trzeba dopłacać, ale tak rozumować może tylko inwestytor prywatny. Związek samorządowy musi być, zdaniem moim, nastawiony przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb publicznych. Winien on nadto dążyć do wybrania z pośród nich potrzeb najwięcej potrzebnych i najpilniejszych — po tym dopiero można myśleć o zaspokojeniu potrzeb innych. Następnie sprawa dochodowości w poczynaniach inwestycyjnych związków samorządowych nie jest taka prosta, jak by to wynikało z przytoczonego wyżej przykładu, bo nauczanie rolnictwa podnosi zdolność płatniczą ludności. Zwiększenie się tej zdolności może w przyszłości przynieść związkowi samorządowemu większy dochód niż wydatek na dom czynszowy — w postaci zwiększonych wpływów podatkowych. Nie przekonuje mnie też argument zabezpieczenia wypłaty emerytur, gdyż wypłaty te są zabezpieczone dochodami podatkowymi a ponadto fundusze emerytalne stanowiły w omawianych przeze mnie wypadkach tylko

część funduszów wydanych na budowę. Podobnie za ostateczność trzeba zdaniem moim uważać budowę budynków administracyjnych przed budową podstawowych inwestycyj, jakimi dla powiatów małorolnych są ludowe szkoły rolnicze. Wspomniane przykłady budowy przez niektóre powiatowe związki samorządowe domów czynszowych i budynków administracyjnych przed budową szkół rolniczych wskazują jednocześnie na ogromną wagę zagadnienia ustalenia racjonalnej kolejności inwestycyj. Jest to zagadnienie nie mniej ważne, niż zagadnienie pobudzenia działalności inwestycyjnej związków samorządowych wogóle.

Przykładem osiągania znacznych wyników inwestycyjnych w bardzo trudnych warunkach jest publiczne budownictwo wiejskie, zwłaszcza budowa szkół przez gminy i gromady. Budownictwo to z reguły jest przykładem tworzenia przez koncentrację różnych często drobnych środków. Świadczenia ludności skąpe w gotówce, wg potrzeby w naturze, sprzedaż skrawka gruntu, (o ile nim gromada rozporządza) niewielka subwencja z wydziału powiatowego (nie zawsze), niewielka pożyczka z Towarz. Popierania Budowy Publiczn. Szkół Powszechnych i tak z tych różnych „zganianych“ funduszów powstaje budynek szkolny. Często braknie na wykończenie i trzeba kołatać na wszystkie strony, nie raz nawet trzeba zapożyczać się w kasie Stefczyka lub komunalnej — zdarza się nawet za osobistymi żyrami członków komitetu budowy szkoły. Ta gotowość ludności wiejskiej do ofiar na rzecz swojego budownictwa publicznego powinna być w najszerszej mierze wyzyskana nie tylko dla budowy szkół powszechnych, lecz także dla budowy innych urządzeń potrzebnych dla wsi, jak domów ludowych, ośrodków zdrowia i innych, może zaś być wyzyskana tylko w jeden sposób — przez wsparcie dużych chęci a małych środków ludności wiejskiej zorganizowaną pomocą z zewnątrz, której rozmiary byłyby dostosowane do wysiłku miejscowej ludności.

Podnieść trzeba także dodatni wpływ na akcję inwestycyjną wprowadzenia na terenie województw południowych gmin zbiorowych. Dodatni wpływ nowej orzanizacji samorządu gminnego potwierdzają liczne opisy inwestycyj wiejskich zamieszczone na łamach Przeglądu Samorządowego [1]). Organizacja ta nie tylko ułatwia wykonywanie potrzebnych inwestycyj, ale i to przede wszystkim daje rękojmię lepszego wykonania tychże, zapobiegając marnotrawstwu środków jak zauważone w dawnych gminach jednostkowych wydatkowanie pieniędzy otrzymanych za sprzedany grunt na inne cele lub rozebranie materiałów przygotowanych do budowy szkoły. Niewątpliwie dodatni wpływ wprowadzenia gmin zbiorowych na akcję inwestycyjną samorządu gminnego i gromadzkiego byłby o wiele większy gdyby fundusze gmin kształtowały się nieco lepiej, niż dotychczas.

Na zakończenie jeszcze kilka uwag ogólnych. Polityka inwestycyjna powinna być wypadkową między budowaniem bez oglądania się na środki a przesadną ostrożnością. Opisy wykonania poszczególnych inwestycyj zamieszczone w Przeglądzie Samorządowym dostarczają nam wiele przykładów niepotrzebnego zwlekania z wykonaniem potrzebnej inwestycji z obawy przed załamaniem się gospodarki miejskiej pod naciskiem wielkich kosztów budowy, gdy tymczasem okazuje się, że inwestycję wykonano a związek samorządowy nie utracił nawet swojej aktywności inwestycyjnej. Typowym przykładem jest budowa szkoły w Skawinie, do budowy której zabierano się przez lat 40-ci, kiedy zaś budowę tą wreszcie rozpoczęto, wszczęto ogromny alarm na całą Polskę, że kładzie się gminę. Cóż się okazało, wybudowano nie tylko szkołę ale na dodatek jeszcze wiele innych inwestycyj (Przegląd Samorząd. Nr. 11, z r. 1937. nawet bez wykorzystania podstawowego podatku miejskiego, jakim jest dodatek do podatku od nieruchomości i bez nadmiernego zadłużenia gminy.

W artykułach moich zwracałem niejednokrotnie uwagę na konieczność ostrożnego zadłużania się — tylko w ramach zdolności płatniczej. Zbytnia ostrożność może jednak jak wszystkie cnoty przejawić się w wadę. Typowym przykładem są fetysze niezaciągania wogóle żadnych zobowiązań, którym hołdują niektóre związki samorządowe. Zapewne zaciągać zobowiązania na byle co, to lepiej nie zaciągać ich wcale. Skoro jednak zachodzi potrzeba wykonania ważnych i trwałych inwestycyj a istnieje możliwość zabezpieczenia obsługi pożyczki potrzebnej na wykonanie tej inwestycji, wstrzymywanie się z zaciągnięciem zobowiązania dla zasady nie można uznać za zasługę. Znam jeden taki związek, który dłuższy czas nie zaciągał żadnych zobowiązań, ale też nic nie inwestował. Gospodarka tego związku była lepsza tylko od gospodarki związku, któryby zadłużył się bez istotnej potrzeby.

[1]) Numery: 12 z r. 1937, 1 i 3 z r. 1938.

Program inwestycyjny Gminy Miasta Krakowa do r. 1943/4.

Warunkiem planowego działania jest dokładne uświadomienie sobie stanu faktycznego i zarysowującego się na jego tle potrzeb. Uświadamiając sobie to Zarząd Miejski w Krakowie przystąpił w roku 1935 do opracowania programu inwestycyjnego na szereg lat naprzód. Wyniki prac ujęto w formę obszernego poważnego wydawnictwa p. t. Program Inwestycyjny stoł. król. miasta Krakowa na okres 1937/8—1943/4 r., Nakładem Zarządu Miejskiego w stoł. król. m. Krakowie — 1938. Z okresu Programu wynikałoby, że wydawnictwo było projektowane wcześniej. Opóźnienie usprawiedliwione jest starannością opracowania Programu oraz techniką przygotowywania. Program oparty jest na materiałach zestawionych przez wydziały Zarządu centralnego, zakłady i przedsiębiorstwa. Materiały te wydział finansowy Zarządu centralnego rozesłał ławnikom oraz wydziałom, zakładom i przedsiębiorstwom do rozważenia i poczynienia ewentualnych uwag. Po otrzymaniu tych uwag i materiałów uzupełniających od wym. wyżej komórek organizacyjnych materiały do Programu zostały przekazane specjalnej komisji pod przewodnictwem ławnika inż Henryka Dudeka, który podjął się szczegółowego opracowania programu. W skład komisji weszli oprócz przewodniczącego:

Bator Rudolf, radny m.,
Freund Fryderyk, radny m.,
Kwieciński Zdzisław dr, radny m.,
Ostrowski Witold, radny m.,
Pelzling Marek dr, ławnik,
Rozmarynowicz Bolesław dr, radny m.,
Szarski Adam, radny m.,
Żak Rudolf, radny m.

Komisja odbyła szereg posiedzeń na których przedyskutowano całokształt zagadnienia.

Wskutek opóźnienia opracowania wydawnictwa w chwili ukazania się tegoż jeden z okresów Programu rok 1937/8 mamy już poza sobą, zaś drugi rok 1938/9 znajduje się w toku realizacji. Okres 1937/8 był, a okres 1938/9 jest realizowany na podstawie materiałów do programu. Ukazanie się wydawnictwa w toku realizacji programu pozwala na porównanie zamierzeń z wynikami.

Aczkolwiek Program zawiera inwestycje najwięcej konieczne, zamyka się on poważną kwotą 84,500.000 zł. (osiemdziesiąt cztery i pół miliona złotych). Kwota ta przenosi sumę budżetów zwyczajnych administracyjnego przedsiębiorstw i zakładów za okres dwóch lat i stanowi około 200% ogólnego obecnego zadłużenia gm. m. Krakowa [1]). Uwzględniając obecne możliwości gm. m. Krakowa w zakresie mobilizacji środków własnych (o czym bliżej niżej) na wykonanie projektowanych inwestycyj i trudności zaciągnięcia na ten cel większych pożyczek długoterminowych na możliwych warunkach stwierdzić trzeba, że zadanie doinwestowania Krakowa jest zadaniem bardzo trudnym. W tych warunkach wykonanie Programu będzie wymagało poważnego wysiłku gospodarzy gm. m. Krakowa. Opracowanie Programu dowodzi, że obecny Zarząd Miejski, w szczególności zaś p. Prezydent dr Kaplicki, chciał spojrzeć prawdzie śmiało w oczy i wysiłek ten podjąć. Wolę podjęcia tego wysiłku a zarazem gwarancję, że Program nie pozostanie programem papierowym lub kodeksem dobrych chęci, stwierdza przede wszystkim znaczne ożywienie się działalności inwestycyjnej gm. m. Krakowa w ciągu lat ostatnich.

Na stłoczenie się wielkiej ilości potrzeb inwestycyjnych, które w m. Krakowie domagają się natarczywie prawie jednoczesnego rozwiązania złożyło się wiele przyczyn.

Najważniejszą z nich to przyłączenie do Krakowa tuż przed wielką wojną światową szeregu gmin podmiejskich, przez co zwiększono obszar miasta prawie dziewięciokrotnie a liczbę ludności o przeszło 50 procent, przy czym ani okres wojenny ani powojenny okres inflacji pieniądza nie sprzyjały zagospodarowaniu zaniedbanych obszarów nowoprzyłączonych.

Drugą nie mniej ważną przyczyną jest szybka rozbudowa miasta Krakowa i wzrost jego ludności w Polsce Odrodzonej. Wzrost ludności m. Krakowa obrazuje następujące zestawienie:

rok	1905	94.473	osób
„	1910	137.592	„
„	1915	178.319	„
„	1920	179.863	„
„	1925	196.507	„
„	1930	211.506	„
„	1935	237.532	„
„	1937	246.723	„

Wzrost ten trwa nadal i musi być uwzględniony (i jest) w planowaniu inwestycyj. Biorąc za podstawę wzrost ludności w latach 1920—1936 otrzymujemy średni przyrost ludności około 4.000

[1]) Porównaj Przegląd Samorządowy Nr. 7 z rb.

rocznie. Przy takim przyroście ludność m. Krakowa wyniosłaby w 1975 roku 400.000 osób. Ponieważ jednak przyrost odbywa się progresywnie ludność m. Krakowa liczyć będzie prawdopodobnie w 1975 roku około pół miliona osób (504.000). Zarząd Miejski w swoich obliczeniach przyjął liczbę pośrednią 450.000 osób.

Wobec dokonanego i spodziewanego zwiększenia się liczby ludności prawie wszystkie urządzenia miejskie muszą ulec daleko idącej rozbudowie. Z powodu braku miejsca wiele z tych urządzeń musi być przy tym przeniesione na inne tereny (n. p. zakład czyszczenia miasta), co niepomiernie zwiększa koszty odnośnych inwestycyj.

Do tych dwóch przyczyn zasadniczych dołączają się dalsze przyczyny bądź zwiększające ilość potrzebnych inwestycyj, bądź utrudniające wykonanie tychże.

Pierwszą z nich jest przekroczenie wieku używalności przez niektóre urządzenia (n. p. piece w gazowni miejskiej) przy braku złożonych kapitałów amortyzacyjnych lub odnowienia, albowiem kapitały te były i są przeznaczane na rozbudowę przedsiębiorstw miejskich. Trzeba przeto obecnie nie tylko rozbudowywać, ale i przebudowywać.

Do zwiększenia się zaległości inwestycyjnych m. Krakowa przyczyniło się także słabe wykorzystanie dla celów inwestycyjnych koniunktury z lat 1926 do 1930 roku.

Wspomniałem o starannym przygotowaniu Programu Inwestycyjnego. Staranność ta przejawia się w dokładnych opisach urządzeń poprzedzonych nawet krótkimi rysami historycznymi, w nawiązaniu do potrzeb przyszłych i uzgodnieniu programu inwestycyj zazębiających się n. p. uzgodnieniu robót tramwajowych, nawierzchniowych z programem robót wodociągowych i kanalizacyjnych.

Ujawnienie bardzo licznych, kosztownych i pilnych inwestycyj zmusi organy ustrojowe Gminy i jej zespół pracowniczy, zwłaszcza kierowniczy, do wielkiego wysiłku nad zmobilizowaniem możliwie dużych środków własnych na sfinansowanie projektowanego przez m. Kraków kroku wzwyż.

Z Programem Inwestycyjnym m. Krakowa do roku 1943/44 winien zapoznać się każdy, kto interesuje się gospodarką Gminy m. Krakowa. Jest on interesujący nie tylko dla różnych fachowców lecz także dla ogółu obywateli i sympatyków m. Krakowa.

Odsyłając Szanownych Czytelników po szczegóły do omówionego wyżej wydawnictwa przytaczamy ogólne zestawienie inwestycyj przewidzianych w Programie Inwestycyjnym miasta Krakowa do roku 1943/44.

Zestawienie

wydatków inwestycyjnych w zakresie budżetu administracyjnego (budżety nadzwyczajne w okresie lat 1937/38—1943/44):

I. Plany zabudowy:		
1) zakupno gruntów	4,600.000.—	
2) plan regionu ścisłego	100.000.—	4,700.000.—
II. Drogi i place publiczne:		
1) nawierzchnie	13,804.000.—	
2) mosty	1,090.000.—	14,894.000.—
III. Oświata:		
1) budowa szkół	1,870.000.—	
2) przebud. szkół (remont)	925.000.—	
3) przedszkoła	310.000.—	
4) domy wycieczkowe (szkoła)	200.000.—	3,305.000.—
IV. Kultura i sztuka:		
1) budowle miejskie	3,148.000.—	
2) remonty budynków	322.000.—	3,470.000.—
V. Zdrowie publiczne:		
1) ośrodki zdrowia	315.000.—	
2) M. Zakłady Sanitarne	521.000.—	
3) łaźnie	300.000.—	
4) ustępy	280.000.—	
5) cmentarze	1,631.000.—	
6) ogrody, parki skwery i planty	2,580.000.—	
7) Las Wolski	912.000.—	
8) Al. 3 Maja (Al. Zwycięzców)	1,000.000.—	7,539.000.—
VI. Opieka Społeczna:		
1) Zakłady opieki społ.	3,175.000.—	3,175.000.—
VII. Bezpieczeństwo publiczne:		
1) areszty m.	200.000.—	
2) straż pożarna	292.000.—	
3) zabezpieczenie miasta przed powodzią	760.000.—	1,252.000.—
VIII. Hale i place targowe:		
1) place targowe	863.000.—	
2) budowa hal dzielnicowych	1,500.000.—	2,363.000.—
Razem		40,698.000.—

Zestawienie:

wydatków inwestycyjnych przedsiębiorstw miejskich i Krakowskiej Miejskiej Kolei Elektrycznej S. A. w okresie lat 1937/38—1943/44.

I.	Wodociągi i Kanalizacja	11,191.500.—
II.	Elektrownia	5,769.608.—
III.	Gazownia	3,663.765.—
IV.	Rzeźnia i Targowica	4,560.000.—
V.	Zakłady Ceramiczne (betoniarnia)	200.000.—
VI.	Zakład czyszczenia miasta	1,886.350.—
VII.	Krakowska Miejska Kolej Elektryczna S. A.	16,532.000.—
	Ogółem koszt inwestycyj w przedsiębiorstwach	43,803.223.—

Zestawienie:

Inwestycje w dziale administracyjnym	40,698.000.—
Inwestycje w dziale przedsiębiorstw m. wraz z Krakowską M. Koleją Elektryczną S. A.	43,803.223.—
Razem	84,501.223.—

VIII Targi Kalwaryjskie.

W dniu 10 lipca br. zostały otwarte w Kalwarii Zebrzydowskiej pod Krakowem VIII Targi Kalwaryjskie. Po przemówieniu Prezesa Targów, p. Ludwika Osieckiego otwarcia dokonał Wojewoda Krakowski Dr Tymiński w obecności przedstawicieli władz centralnych i miejscowych oraz przedstawicieli samorządu gospodarczego i samorządu terytorialnego. M. i. w otwarciu wzięli udział: przedstawiciel Ministra Opieki Społecznej Dyrektor Funduszu Pracy p. Gnoiński, przedstawiciel Ministra Przemysłu i Handlu, Naczelnik Wydziału Rzemiosł p. Sowiński, przedstawiciele Duchowieństwa i Wojska, Naczelnik Wydziału Przemysłowego w Urzędzie Wojewódzkim, p. Chrzanowski, Starosta pow. wadowickiego, Dr Grzesik, Prezes Krakowskiej Izby Rzemieślniczej, Poseł Dr Jahoda-Żółtowski wraz z Dyrektorem Izby Drem Winiarskim, przedstawiciele prasy i licznie zebrani goście.

Celem Targów jest zbliżenie wytwórcy przemysłu ludowego do odbiorcy. Szereg udanych Targów poprzednich potwierdziło potrzebę i celowość Targów przyczyniając się walnie do spopularyzowania wytworów przemysłu ludowego rejonu kalwaryjskiego i dalszych okolic. Przemysł ten znajduje już obecnie odbiorców prawie w całej Polsce a nawet zagranicą.

Tegoroczne Targi zostały jak poprzednie bardzo licznie obstawione i obesłane. Najliczniej oczywiście były wystawione meble wytwórców meblarskich z Kalwarii i okolicy. Obok licznych kompletów mieszkalnych, od prostych do najwykwintniejszych (powszechną uwagę zwracał świetnie wykonany garnitur sypialny z drzewa jaworowego) wystawiono dwa standartowe typy: pokoju kawalerskiego i pokoju hotelowo-pensjonatowego (wzorami tymi powinny zainteresować się hotele i pensjonaty w naszych uzdrowiskach oraz rozwijający się przemysł hotelarski w Centralnym Okręgu Przemysłowym). Pokoje te wykonano w całości z surowca krajowego (jesion i modrzew). Produkcją mebli standartowych zainteresowało się Ministerstwo Przemysłu i Handlu, które udzieliło Targom subwencji w kwocie zł. 1.500.— na wykonanie wzorów tych mebli. Pan Premier Składkowski przekazał także kwotę zł. 1.000.— przeznaczając ją na budowę stałej hali wystawowej wraz z suszarnią drzewa. Licznie i efektownie były obesłane także inne działy przemysłu rejonu krakowskiego i podhalańskiego: stolarstwo, hafciarstwo i koronkarstwo, wyroby skórzane, ślusarstwo, kowalstwo i koszykarstwo.

Specjalną uwagę zwracało efektowne stoisko Centrali Handlowej Przemysłu Ludowego, Ska z ogr. odp. Kraków, Plac Szczepański 8. Młoda ta instytucja, której zręby finansowe stanowią głównie udziały Państwowego Banku Rolnego oraz Mał. Tow. Rolniczego i Krakowskiego Tow. Popierania Przemysłu Ludowego, może poszczycić się zorganizowaniem już na terenie woj. krakowskiego szeregu ośrodków przemysłu ludowego i chałupniczego. Działając pod egidą Państwowego Banku Rolnego, Krakowskiej Izby Rolniczej i Funduszu Pracy „Centrala“ zapewnia zbyt na rynkach wewnętrznych wyrobom z zorganizowanych przez siebie ośrodków, a ostatnio zapewniła zbyt niektórym wyrobom i zagranicą.

Również i Związek Letnisk woj. krakowskiego (Kraków, Lubicz 4) wystawił na Targach b. ciekawe eksponaty, roztaczające urok i walory klimatyczne, krajobrazowe oraz turystyczne wsi, leżących w pasmie podkarpackim naszego województwa. Barwne modele i eksponaty Związku niewątpliwie stanowić będą zachętę dla licznie

zwiedzających Targi gości odwiedzenia w czasie letnich i zimowych wczasów tych uroczych zakątków Polski.

Po zwiedzeniu wystawy i wysłuchaniu wyjaśnień, udzielonych przez ruchliwego i sympatycznego dyr. Targów, p. Longina Smieszko), przybyli na jej otwarcie przedstawiciele Rządu i samorządu gospodarczego odbyli konferencję z gospodarzami wystawy w celu omówienia potrzeb Targów i wystawionego na nich przemysłu ludowego. Jako najpilniejszy postulat przypomniano wysuwany już od szeregu lat projekt budowy hali wystawowej wraz z suszarnią drzewa. Potrzeba budowy hali jest powszechnie uznawana, będzie to jeszcze jedno ogniwo akcji, zmierzającej do gospodarczego podniesienia ośrodka kalwaryjskiego, a przede wszystkim umożliwi uruchomienie t. zw. kredytów zastawniczych.

Wykonanie tej inicjatywy jednak odracza się z powodu braków na ten cel funduszów, o które dotychczas napróżno zabiegano. Zainteresowanie budową hali obecnego wojewoda krakowskiego Dr Tymińskiego i dyr. Fund. Pracy, p. Gnoińskiego, który przyrzekł imieniem Min. Opieki Społecznej przychylne rozpatrzenia tej sprawy i ew. przyznanie potrzebnej pożyczki jeszcze w roku bieżącym, pozwalają żywić nadzieję, że podstawowa dla Targów inwestycja doczeka się wreszcie realizacji.

Dalszym niezmiernie ważnym postulatem jest zapewnienie drobnym warsztatom wytwórstwa meblowego i przemysłu ludowego na możliwie dogodnych warunkach kredytów obrotowych w celu uniezależnienia tych warsztatów od niesumiennych nakładców. Przedstawiciel Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Naczelnik Sowiński przyrzekł, że Ministerstwo dołoży wszelkich starań, aby ten słuszny postulat zrealizować.

Jeżeli mowa o zabiegach zmierzających do stworzenia drobnym warsztatom możliwie dobrych warunków pracy wspomnieć także trzeba o inwestycjach gminy Kalwarii Zebrzydowskiej, która z pomocą pożyczki z Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego wykańcza budowę wodociągu grawitacyjnego i przystępuje do zelektryfikowania miasta (sieć rozdzielcza — prądu dostarczy Państwowa Szkoła Stolarska w Kalwarii).W pobliskiej zaś Lanckoronie, uroczej miejscowości letniskowej, również z pomocą pożyczki z Kom. Funduszu Poż.-Zap. gromada buduje basen kąpielowy.

Należy przypomnieć, że przemysł ludowy na terenie województwa krakowskiego ma świetne tradycje, które swego czasu wszechstronnie omówił na łamach Przeglądu Samorządowego śp. redaktor Roman Woyczyński [1]). W nawiązaniu do tych tradycyj, przy dobrym ujęciu organizacyjnym, możnaby przemysł ten rozwinąć i umocnić, stwarzając zeń ważny element poprawy bytu przeludnionej wsi małopolskiej.

---

[1]) Numery 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,9 i 11 z roku 1935.

Kronika.

Konferencja gospodarcza w Białej Krakowskiej.

W dniu 3 czerwca 1938 r. w związku z pobytem w powiecie bialskim Wojewody Krakowskiego Dra Józefa Tymińskiego odbyła się w sali posiedzeń Rady Powiatowej w Białej konferencja w sprawach gospodarczych wsi, przy licznym udziale przedstawicieli sfer rolniczych.

Zadaniem konferencji było omówienie potrzeb rolnictwa powiatu. Na pierwszym miejscu wśród palących potrzeb, jak można było się spodziewać, znalazła się sprawa dróg. Sprawa ta zresztą jak wiadomo z małymi wyjątkami jest sprawą ogólnopolską. Wskazywano na konieczność budowy nowych odcinków dróg, lub conajmniej należytego utrzymania istniejących, niszczonych coraz bardziej ze względu na wzmagający się ruch gospodarczy i turystyczny.

Z pośród innych potrzeb poruszono konieczność szybkiego obwałowania i uregulowania Wisły w jej górnym biegu. Roboty jednak zdaniem rolników powinny raczej postępować od dolnych partyj biegu ku górnym, ponieważ regulacja Wisły w górze powoduje przy niewielkich nawet opadach wylew wód poza robotami regulacyjnymi i zalewanie nadbrzeżnych pastwisk. Podobne życzenie wyrażono w stosunku do prac regulacyjnych rzeki Soły.

Z innych omawianych tematów, należy wymienić sprawę kredytów dla rolników na spłaty rodzinne, na zasilenie kredytów dyskontowych Kas Stefczyka i t. p.

Żywe zainteresowanie wzbudziła dyskusja o konieczności obniżki cen karmy bydlęcej i nawozów sztucznych.

W czasie konferencji podnoszono także szereg postulatów o znaczeniu lokalnym.

Na szczególną uwagę zasługuje prośba o zwiększenie przez władze starań o wychowanie młodzieży wiejskiej, która pozbawiona należytej opieki włóczy się po drogach marnując czas i życie, ulegając zgubnym wpływom. Przyczynia się to także do wzrostu włóczęgostwa, które stało się poprostu plagą. Celem walki z włóczęgostwem projektowane są budowy domów noclegowych, w których tylko będą mogli się zatrzymywać podróżujący bezrobotni i którzy tutaj będą podlegali odpowiedniej selekcji.

M. i. wskazano na potrzebę uruchamiania szkół fachowych, zwłaszcza rolniczych.

Pan Wojewoda interesował się żywo obradami zabierając kilkakrotnie głos, aby wyjaśnić obecnym możliwości realizacji zgłoszonych postulatów lub trudności przeszkadzające ich pełnemu lub szybkiemu zaspokojeniu. Wskazując na konieczność wykorzystania przede wszystkim środków własnych dla usunięcia istniejących niedomagań. Pan Wojewoda przyrzekł wziąć pod uwagę lub poprzeć u właściwych władz spełnienie postulatów, których zrealizowanie nie da się uskutecznić środkami miejscowymi.

Dorobek inwestycyjny związków samorządowych Województwa Krakowskiego w latach 1918—1935.

W jesieni ub. roku związki samorządowe na polecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przeprowadziły rejestrację inwestycji wykonanych w latach od 1918 do 1936. Szczegółowe zestawienie dotyczące inwestycji wykonanych w roku 1936 przez związki samorządowe województwa krakowskiego zamieściliśmy w numerze październikowym Przeglądu Samorządowego z roku ub. Obecnie zamieszczamy zestawienie inwestycyj wykonanych przez te związki w latach od roku 1918 do roku 1935 włącznie.

Ponieważ zestawienie dotyczy stosunkowo długiego okresu czasu, w którym dokonywane inwestycje nie były ujęte w ewidencję, należy przyjąć, że odzwierciedla ono wysiłek i dorobek inwestycyjny związków samorządowych w danym okresie tylko w przybliżeniu, ograniczając się do zarejestrowania inwestycyj ważniejszych o znaczeniu trwałym. Rzeczywiste wydatki związków samorządowych na inwestycje w tym okresie były niewątpliwie większe. Trudność w sporządzeniu zestawienia nastręczały także zmienne stosunki walutowe w okresie lat 1918 do 1935 (marki polskie, dewaluacja).

Przy ocenie dokonanego wysiłku i dorobku inwestycyjnego w okresie 1918 do 1935 trzeba wziąć pod uwagę, że okres ten w większości nie sprzyjał działalności inwestycyjnej, był to bowiem okres organizowania Państwa. Utrudniały działalność inwestycyjną związków samorządowych wahania walutowe, a ostatnio niedawno przebyty wielki kryzys, przypadający na koniec okresu sprawozdawczego, tudzież brak odpowiednich źródeł kredytowych.

Jeżeli przeto uprzytomnimy sobie, że zestawienie nie rejestruje całkowitego wysiłku i dorobku inwestycyjnego związków samorządowych województwa krakowskiego w okresie lat 1918 do 1935 i weźmiemy pod uwagę trudności w jakich dorobek ten został dokonany, musimy dojść do wniosku, że jest to dorobek znaczny. Wyraża się on kwotą zł. 120 milionów złotych, za które związki samorządowe zainwestowały znaczną ilość inwestycyj, o ogromnym podstawowym znaczeniu dla gospodarczego i kulturalnego rozwoju społeczeństwa, jak budynki dla szkół powszechnych, średnich, zawodowych (rolniczych), drogi, mosty, szpitale, wodociągi i inne urządzenia wymienione szczegółowo w zestawieniu.

W pracy twórczej, kiedy zmęczenie i świadomość niewykonanych jeszcze prac osłabia nasze siły, dobrze jest rzucić okiem na prace już wykonane. Widok lub uświadomienie sobie wyników już osiągniętych niewątpliwie doda wtedy sił i będzie zachętą do podejmowania nowych wysiłków. Rejestracja dorobku inwestycyjnego związków samorządowych w latach 1918 do 1935 była potrzebna choćby dlatego, aby takie spojrzenie wstecz na prace dokonane umożliwić.

Województwo Krakowskie

Dorobek inwestycyjny związków samorządowych Województwa Krakowskiego w latach 1918—1935 (Sumy podane w tysiącach złotych).

Rodzaj inwestycji	Miejsce	Rozmiar całej inwestycji	Koszt całej inwestycji w/g kosztorysu pierwotnego	Suma wydana na inwestycje do końca roku 1935
1.	2.	3.	4.	5.
I. KOMUNIKACJA:			**33.690**	**30.705**
a. Drogowe:			22.887	19.958
Budowa dróg powiatowych		60 km		
Przebudowa dróg powiatowych		27 „		
Budowa dróg gminnych		129 „		
Przebudowa dróg gminnych		25 „		
Budowa i przebudowa dróg i ulic w miastach		157 „		
Budowa chodników w miastach		25 „		
Budowa chodników w gminach wiejskich		25 „		
Budowa placów		109.500 m²		
b. Mosty:		6.028 mb.	7.741	7.685
IV. most na Wiśle	Kraków	146 mb.	4.000	4.109
Inne mosty		5.882 „	3.741	3.576
c. Kolej elektryczna:			3.062	3.062
Tor kolei elektrycznej	Kraków	5.900 mb	1.044	1.044
1 wóz tramwajowy	„	1 wóz	66	66
96 autobusów	„	96 autobusów	1.852	1.852
Urządzenia	„		100	100
II. BUDOWNICTWO:			**30.441**	**27.669**
Budynki administracyjne			1.435	1.490
Domy czynszowe			4.497	4.520
Osiedla robotnicze	Chrzanów, Kraków		668	406
Dom wycieczkowy	Kraków		564	564
Szkoły powszechne		252 budynków nowych 57 rozbudów	12.817	11.047
Szkoły średnie	Ropczyce, Jordanów, Kęty, Dąbrowa Tarnowska	4 budynki nowe	884	826
Szkoły rolnicze	Wojnicz, N. Targ, Łososina, *Łodygowice*	3 budynki nowe *1 rozbudowa*	1.212	1.102
Domy gromadzkie, gminne i ludowe	(w gminach wiejskich)	48 domów gromadzkich, 14 gminnych, 50 ludowych	1.776	1.656
Kościoły, kaplice i domy parafialne	„	2 kościoły, 1 kaplica, 5 domów parafialnych	727	630
Dom Społeczny	Kraków		275	39
Teatr Miejski	„		570	570
Muzea	„		106	106

Rodzaj inwestycji	Miejce	Rozmiar całej inwestycji	Koszt całej inwestycji w/g kosztorysu pierwotnego	Suma wydana na inwestycje do końca roku 1935
1.	2.	3.	4.	5.
Szpitale	Chrzanów, Zakopane		2.208	2.208
Ośrodki zdrowia	Brzesko, Wieliczka		257	243
Łaźnie ludowe	Brzesko, Wadowice, Kęty, Krynica, Zakopane		397	447
Ustępy publiczne	(w gminach miejskich)		148	149
Zakłady opiekuńcze			662	661
Domy dla bezdomnych	Tarnów		313	313
Dom dziecka	Radziszów		250	68
Strażnice i remizy			330	286
Inne budynki			345	338
III. URZĄDZENIA:			**19 702**	**18.964**
Wodociągi, kanalizacja, studnie		132 km sieci wodociąg. 117 km sieci kanaliz.	18.259	17.521
Zieleńce, parki, ogrody, cmentarze			1.394	1.394
Zakłady sanitarne	Kraków		49	49
IV. PRZEDSIĘBIORSTWA:			**41.064**	**42.230**
Elektrownie		9 nowych elektrowni, 2 rozbudowy, 7 zakładów rozdzielczych, 718 km sieci	25.802	26.323
Rzeźnie		11 nowych, 9 rozbudów	5.629	6.245
Gazownie	Kraków, Tarnów, Jasło	88 km rurociągów	4.316	4.353
Zakład czyszczenia miasta	Kraków		2.406	2.406
Zakłady ceramiczne, cegielnie	Zakliczyn, N. Targ, Piwniczna, Skawina, *Kraków-Żywiec*	4 nowe budowy, 2 *rozbudowy*	1.491	1.493
Zakłady aprowizacyjne	Kraków		838	838
Targowice			291	280
Tartak	Nowy Targ		147	147
Łazienki mineralne	Muszyna, Piwniczna		144	145
V. STADIONY I PLACE SPORTOWE:			**87**	**87**
VI. MELIORACJE I REGULACJE RZEK:			**20**	**21**
Melioracje			2	2
Regulacje:			18	19
VII. INWESTYCJE RÓŻNE:			**802**	**803**
Zakup sprzętu strażackiego	Kraków	11 samochodów pożarnicz. 2 drabiny mechaniczne	448	448
Zakup sprzętu strażackiego	w miastach i gminach		171	171
Inne inwestycje			183	184

Rodzaj inwestycji	Koszt całej inwestycji w/g kosztorysu pierwotnego	Suma wydana na inwestycje do końca roku 1935
1.	2	3.
ZESTAWIENIE GRUP:	**125.806**	**120.479**
I. Komunikacja	33.690	30.705
II. Budownictwo	30.441	27.669
III. Urządzenia	19.702	18.964
IV. Przedsiębiorstwa	41.064	42.230
V. Stadiony i place sportowe	87	87
VI. Melioracje i regulacje	20	21
VII. Inwestycje różne	802	803
RAZEM ZWIĄZKI SAMORZĄDOWE:	**125.806**	**120.479**
Powiatowe Związki Samorządowe	13.416	11.358
Gminy miejskie wydzielone	73.346	74.213
Gminy miejskie niewydzielone	24.629	23.437
Gminy wiejskie	13.222	10.957
Wojewódzki Związek Międzykomunalny Opieki Społecznej	1.193	514

Prace inwestycyjne powiatowych związków samorządowych Woj. Krak. w roku 1938/9.

Według budżetów na rok 1938/9 i objaśnień do tych budżetów powiatowe związki samorządowe województwa krakowskiego zamierzały wykonać w roku 1938/9 następujące inwestycje:

	zł
P. Z. S. Biała.	
Dalszy ciąg drogi Buczkowice-Szczyrk—Salmopol 2.2 km	63.600.—
Dokończenie budowy drogi Porąbka—Kobiernice	10.000.—
Przebudowa drogi powiatowej Podlasy—Kęty	28.000.—
Dalszy ciąg budowy Domu Dziecka w Porąbce	157.000.—
Razem	258.600.—
P. Z. S. Bochnia.	
Budowa jezdni ulepszonej z kostki regularnej km 0.521	50.000.—
P. Z. S. Brzesko.	
Gruntowna przebudowa 3 km drogi powiat. Słotwina—Biskupice i 4 km drogi wojew. w utrzymaniu powiatu Mokrzyska—Szczurowa	
P. Z. S. Chrzanów.	
Budowa kolejki Orlej-Okleśna (15 km)	350.000.—
Budowa dróg gminnych i powiatowych (5 km)	70.000.—
Budowa wiaduktu nad linią kolej. Piła—Jaworzno	22.000.—
Produkcja materiałów kamiennych	240.000.—
Budowa szkół	4.000.—
Budowa studzień	5.000.—
Konserwacja dróg powiatowych	89.700.—
Razem	780.700.—
P. Z. S. Dąbrowa.	
Rekonstrukcja drogi powiatowej	25.000.—
P. Z. S. Dębica.	
Budowa powiatowej szkoły mechan.	243.639.—
P. Z. S. Gorlice.	
Przebudowa drogi gminnej Moszczenica—Rzepiennik Biskupi na długość 1.500 mb. kosztem	30.000.—
Dokończenie przebudowy drogi powiatowej Gładyszów—Uście Ruskie na długość 200 mb.	10.000.—
Razem	40.000.—
P. Z. S. Jasło.	
Budowa drogi Kąty—Świątkowa 2 km i następn.	50.000.—

Budowa mostu pod Osiekiem (dalsza budowa)	42.000.—
Budowa mostu pod Dobrucową (dalsza budowa)	24.000.—
Budowa drogi Krajowice—Brzyska i nast. Błażkowa (3 km now. drogi)	60.000.—
Razem	176.000.—

P. Z. S. Kraków.

Kończenie budowy gmachu Rady Pow.	50.000.—
Budowa dróg i domku dróżniczego	114.000.—
Budowa wzorowego dziecińca	20.000.—
Budowa 16 studzień publicznych	8.000.—
Budowa wodociągu w Rybnej	40.000.—
Budowa kąpielisk	12.000.—
Budowa domu gospod. przy Domu Dziecka w Radziszowie	14.000.—
Razem	258.000.—

Inne ważniejsze poczynania:

Plan zabudowania dla gmin na lewym brzegu Wisły i pomiary dalszych gmin
Kanalizacja gmin podmiejskich

P. Z. S. Limanowa.

Budowa drogi gm. Mszana G.—Kamienica c. d. km 4.5	160.000.—
Budowa drogi gm. Limanowa—Stara Wieś—Zalesie km 2.0	54.000.—
Budowa muru oporowego na drodze w Starej Wsi mb. 158	10.500.—
Budowa mostu w Piekiełku na Łososińce mb. 60	20.000.—
Budowa dróg gminnych	20.000.—
Razem	264.000.—

P. Z. S. Mielec.

Budowa drogi Mielec—Kolbuszowa (powiatowa)	9.000.—
Dokończenie budowy drogi wojew. w utrzymaniu powiatu Słotwina—Radomyśl—Przecław	88.000.—
Razem	97.000.—

P. Z. S. Myślenice.

Wykończenie budynku szkoły rolniczej i budowa budynku mieszkalnego

Inne ważniejsze poczynania:
Uruchomienie Powiatowego Domu dla Starców w Spytkowicach.

P. Z. S. Nowy Sącz.

Budowa drogi Piwniczna—Żegiestów

Inne ważniejsze poczynania:
Rozbudowa budynku Publicznej Szkoły Przysposobienia Gospodyń Wiejskich w Podegrodziu i dokupno 6 morgów gruntu dla tejże szkoły, ogólny koszt około zł. 20.000.—

P. Z. S. Nowy Targ.

Budowa 24 wzor. studzień z pompami w miejsc. letniskowych	14.000.—
Dokończenie budowy powiatowej szkoły rolniczej	36.000.—
Współudział w budowie portu lotniczego (drenaż lotniska	500.—
Roboty melioracyjne	14.500.—
Wykończenie dróg powiatowych	150.000.—
Dalszy ciąg budowy drogi gminnej Kościelisko—Gubałówka—Dzianisz na dług. 3 km	10.000.—
Razem	255.000.—

Inne ważniejsze poczynania:

Sporządzenie planów zabudowy dla miejscowości letniskowych Bukowina, Poronin, Kościelisko, Krościenko i na Krowiarce, założenie 12 kas bezprocent., stacjonowanie 15 buhaji i 1 ogiera, założenie stacji lniarskiej, założenie plantacji wikliny, pomoc techniczna i nadzór przy budowie gnojowni i wzorowych urządzeń na halach, pomoc techniczna i nadzór przy budowie serowni w Dursztynie, rozprowadzenie kredytów celowych na gnojownie i zagospodarowanie łąk, sporządzenie planów gospod. dla lasów 8 gromad (obszar 714 ha), prowadzenie akcji wspólnych zakupów nasion i sadzonek leśnych, nadzór nad utrzymaniem 45 samorządowych szkółek leśnych, założenie oddziału K. K. O. w Rabce.

P. Z. S. Tarnów.

Dalsze prowadzenie budowy drogi powiatowej Pleśna—Lichwin—Siedliska na długość 4 km, preliminowany kredyt	70.000.—
Rekonstrukcja drogi powiatow. Tarnów, Ryglice na długość 3 km	24.760.—
Razem	94.760.—

Ponadto:

Zamierzonym jest brukowanie drogi gminnej Tarnów—Chyszów—Mościce.

P. Z. S. Wadowice.

Rekonstrukcja drogi powiat. Oświęcim—Andrychów km 0.9	10.000.—

Rekonstrukcja dróg gminnych z pomocą szarwarku km 2.5	18.000.—
Przebudowa mostu na rzece Skawie w Witanowicach mb. 35	17.000.—
Budowa drogi turystycznej Zawoja-Zubrzyca (pomoc ze strony powiatu przewidziana w budżecie	14.200.—
Razem	59.200.—

P. Z. S. Żywiec.

Ponieważ praktyka uczy, że powiatowe związki samorządowe województwa krakowskiego preliminują swoje inwestycje bardzo ostrożnie należy liczyć się z wykonaniem powyższego programu raczej w szerszych rozmiarach.

Wyniki prac nad usprawnianiem rolnictwa.

Rozwój podobny jest często do wzrostu dziecka, dokonuje się w naszych oczach, choć go nie widzimy, szczególnie jeżeli chodzi o niedługie okresy porównawcze. Rolę sprawdziana, przysłowiowego ciasnego ubrania u dziecka, przy zjawiskach społecznych spełniają — cyfry. Zobaczmy, co mówią one o naszych pracach i dorobku w latach ostatnich w zakresie usprawniania rolnictwa.

Informuje nas o tym konferencja prasowa w Min. Rolnictwa i Reform Rolnych, w dniu 4-go lipca b. r. na której p. min. Poniatowski scharakteryzował nasze wysiłki i ich wyniki nad usprawnianiem produkcji rolnej w ciągu lat 5-ciu. Streszczenie tej konferencji podajemy w brzmieniu art. Gazety Polskiej p. t. „Na drogach pracy i rozwoju" — num. 186 z rb.

W pierwszej części konferencji prasowej wskazano na formy i rezultaty prac prowadzonych nad podniesieniem poziomu ogólnej i fachowej oświaty wśród rolników. Praca ta idąca kilkoma drogami, wykazała w ostatnich kilku latach znaczne postępy. Jeśli chodzi o szkolnictwo zawodowe rolnicze wzrosło ono w ciągu minionego pięciolecia o 34,6 proc., a liczba uczniów o 56 proc. Gdy chodzi o instruktorów rolniczych, to w okresie minionych lat czterech personel agronomiczny zwiększył się o 35 proc., przekraczając dziś cyfrę 3 tysięcy. Przysposobienie rolnicze działające wśród młodzieży osiągnęło szczególnie duży rozmiar, zwiększając od r. 1929 liczbę instruktorów pięciokrotnie, a uczniów dwukrotnie, przy czym liczba ich dochodzi 70 tysięcy. Metody pracy przysposobienia rolniczego wzorowane są w pewnej mierze na amerykańskich klubach młodzieży rolniczej, a polegają na zbiorowym samokształceniu praktycznym pod kierunkiem instruktorów. Wśród gospodarzy dorosłych działa „Organizacja Wsi i Gospodarstw", której praca polega na doradztwie instruktorów co do całokształtu prowadzenia gospodarstwa rolnego. Liczba instruktorów O. W. i G. została w minionych latach podwojona, a liczba gospodarstw objętych tą akcją wzrosła w tym samym czasie sześciokrotnie, przekraczając 20 tysięcy. Szczególnie spopularyzowała się akcja Kół Gospodyń Wiejskich, w których mamy dzisiaj zrzeszonych już około 100 tysięcy kobiet.

Temu niewątpliwemu postępowi w zakresie umiejętności gospodarowania towarzyszy też bardzo wydatny w minionym okresie rozwój warsztatów rolnych i produkcji, zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym. Od r. 1934 do 1937 w zakresie zbóż mamy 100 proc. wzrostu upraw nasiennych, w zakresie ziemniaków w tym samym czasie 127 proc., zaś w porównaniu z r. 1933 — 250 proc. Ilość kwalifikowanych szkółek drzew owocowych powiększyła się w ciągu ostatnich dwóch lat o 100 proc. Rozpoczęto akcję planowego zaopatrywania w maszyny rolnicze, dzięki którym w ciągu pierwszego roku nastąpi rozprowadzenie około 5 tys. siewników dla małej własności rolnej.

W zakresie hodowlanym kontrola nad bydłem rogatym objęła już dwie trzecie kraju, a w zakresie trzody chlewnej jedną czwartą. Ilość rozprowadzanych rocznie owiec hodowlanych powiększyła się w ciągu lat czterech czterokrotnie, a ilość narybku wpuszczanego do wód otwartych w ciągu jednego tylko ostatniego roku wzrosła dwukrotnie. Rozpoczęta w 1935 r. akcja melioracyjna zagospodarowania łąk przysporzyła rolnictwu dwadzieścia kilka tys. hektarów.

Jakość produkcji uległa również znacznej poprawie. W ciągu ostatnich lat 5-ciu wzrosła przeciętna waga sztuki bitej: krów z 298 do 320 kg, wołów z 393 do 454 kg, świń z114 do 120 kg. Specjalnie dla nas ważna dziedzina — produkcja bekonów — wykazuje stały wzrost produktów klasy wyższej (w 1937 r. I klasa osiągnęła już 44 proc. całości wywozu). Podobnie w eksporcie jajczarskim spośród dwóch typowych standartów, dających łącznie 80 proc. wywozu, w 1934 r. standart lepszy stanowił jedną czwartą, a gorszy trzy

czwarte, dzisiaj zaś stosunek ten jest odwrócony. Szczególnie jaskrawe przemiany obserwujemy w dziedzinie mleczarstwa. Zmiany te wiążą się z działaniem nowej ustawy mleczarskiej i z szybkim rozwojem spółdzielczości (prawie 50 proc. wzrostu przerobu mleka w mleczarniach spółdzielczych w ciągu ostatniego 3-lecia), oraz z poprawą żywienia i całokształtu metod gospodarki handlowej. Poprawę jakości masła charakteryzuje zarówno fakt, iż w wywozie masło standaryzowane stanowiące przed rokiem tylko ²/₃ wywozu, dziś już stanowi 97 i pół proc., jak i fakt, że w ciągu ostatnich dwu lat, podczas gdy masło duńskie na rynku angielskim zwyżkowało o 8 sh, to masło polskie o 15 sh, przybliżając się do ceny masła duńskiego.

W produkcji ogrodniczej, a przede wszystkim w sadownictwie, poprawa jakości owocu i umiejętności jego przechowywania pozwoliła pomniejszyć import jabłek ze 105 tys. q w 1930 r. do półtora tys. q w 1937 r. Postępy w zakresie pielęgnacji sadów charakteryzują cyfry posiadanych np. w jednym tylko woj. warszawskim opryskiwaczy i zużywanych chemikaliów. Cyfry te od 1934 r. do 1937 r. wzrosły przeszło 20-krotnie. Liczba przechowalni owoców, wynosząca w 1935 r. zaledwie kilka, dosięga w 1938 r. 112. W zakresie produkcji roślinnej na szczególną uwagę zasługuje wzrost roślin przemysłowych, których obszar zwiększył się od 1934 r. do 1937 r. odnośnie rzepaku o 80 proc., lnu o 55 proc., tytoniu o 60 procent.

Obrachunek osiągniętych wyników dokonany przez p. min. Poniatowskiego winien napełnić nas otuchą i zachęcić do dalszych wysiłków nad poprawieniem dotychczasowych wyników, przede wszystkim zaś w celu poszerzenia ich, byśmy sprawnie produkowali nie tylko na eksport, lecz także na własne potrzeby. Obrachunek ten powinien też zachęcić do poczynienia obrachunków lokalnych w celu przekonania się, czy w zakresie usprawniania rolnictwa osiągnięto u siebie co najmniej wyniki, podane przez p. ministra Poniatowskiego.

Przegląd ustaw, rozporządzeń, zarządzeń, okólników i wyroków N. T. A.

Zakłady zastawnicze Komunalnych Kas Oszczędności.

W Dz. U. R. P. Nr. 41 poz. 338 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 9 maja 1938 r. o zakładach zastawniczych komunalnych kas oszczędności. Rozporządzenie to postanawia, że zakłady zastawnicze kom. kas oszczędności są uprawnione jedynie do udzielania pożyczek na zastaw ruchomości i do przyjmowania ruchomości na przechowanie. Ponadto za specjalnym zezwoleniem Ministra Skarbu — mogą trudnić się komisową sprzedażą ruchomości. Zezwolenie na prowadzenie przez komunalną kasę oszczędności zakładu zastawniczego udziela Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. Do podania o wymienione zezwolenie należy dołączyć uchwałę organu stanowiącego związku założycielskiego.

Rozporządzenie to wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1939 r.

Ustawa o wykupie gruntów podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych.

W Dz. U. R. P. Nr. 42 poz. 354 został ogłoszony jednolity tekst ustawy z 18 marca 1932 r. w powyższej sprawie.

Udział samorządu terytorialnego w kosztach sporządzenia regionalnych planów zabudowania.

W Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr. 17 zostało zamieszczone pismo okólne z 2 czerwca 1938 r. Nr. B. O. 18—12—10 w którym Ministerstwo wyjaśniło, że w myśl przepisów art. 37 prawa budowlanego w brzmieniu ustawy z dnia 14 lipca 1936 (Dz. U. R. P. Nr. 56 poz. 405), „o podziale kosztów sporządzenia takiego planu pomiędzy poszczególne gminy orzeka Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek przewodniczącego właściwej komisji (art. 23) z uwzględnieniem ilości mieszkańców zainteresowanych gmin oraz stopnia korzyści, jakie odnoszą poszczególne gminy z wykonania planu zabudowania". W trakcie sporządzania regionalnego planu zabudowania było by możliwe pobieranie zaliczek na poczet przyszłych kosztów wówczas, gdy zainteresowane gminy wyrażą na to zgodę. Poza tym możliwe jest pobieranie zgóry części kosztów sporządzania planu na podstawie uchwały właściwej komisji regionalnego planu zabudowania i zgodnie z cytowanymi wyżej wymaganiami art. 37 prawa budowlanego. Część kosztów powinna być rozłożona na szereg lat, odpowiada-

jący przypuszczalnemu terminowi ukończenia regionalnego planu zabudowania.

W sprawie podatku od nieruchomości.

W Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr. 18 został przedrukowany okólnik Ministerstwa Skarbu z 8 kwietnia 1938 r. L. D. V. 29908/3/37 w sprawie obowiązku podatkowego względnie przywilejów w podatku od nieruchomości od budynków mieszkalnych, położonych w gminach wiejskich, a związanych z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym.

Istota przestępstwa z ustawy o szkodnictwie leśnym i polnym.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 13. IV. 1938 r. Nr. 3 k 2343/37 orzekł:

Z ogólnych zasad prawa o wykroczeniach oraz treści powołanego przepisu art. 11 okazuje się, iż przestępstwo z tego artykułu popełnia ten, kto bezprawnie pasie w cudzym lesie bydło lub drób, natomiast nie popełnia tego przestępstwa ten, kto działanie to wykonywa za zezwoleniem właściciela lub jego zastępcy, przy czym zezwolenie to może być stałe, oparte na umowie lub innym tytule prawnym, lub też jednorazowe, a także bezwarunkowe lub też zależne od dopełnienia pewnych warunków, jak n. p. uiszczenia zapłaty przed przystąpieniem do wykonywania czynności objętych zezwoleniem. Wobec powyższego wymienione okoliczności powinny być ustalone w wyroku, gdyż i prawo serwitutowe nakłada na pasących bydło uiszczenie opłat za paszę i wyrządzone w lesie szkody.

Udzielenie korzyści majątkowej urzędnikowi (art. 134 k. k.)

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 24. VII. 1937 r. Nr. 2 K 476/37 orzekł: Art. 134 k. k. przewiduje udzielenie korzyści majątkowej nie tylko urzędnikowi rozstrzygającemu daną sprawę, lecz także urzędnikowi, mogącemu wpłynąć na jej rozstrzygnięcie przez spełnienie czynności przygotowawczych, opiniodawczych lub pomocniczych (n. p. referowanie sprawy).

Wynagrodzenie gmin za przechowanie i dozór zasekwestrowanych przedmiotów.

Jeden z wojewodów zwrócił się do Min. spraw Wewn. w następującej sprawie. W myśl § 77 rozp. Rady Min. z dn. 25. VI. 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. poz. 580) w miejscowościach, w których urzędy skarbowe nie posiadają własnego pomieszczenia do przechowywania i dozorowania zajętych ruchomości oraz ich sprzedaży, związki samorządu terytorialnego obowiązane są dostarczyć na ten cel odpowiednie pomieszczenie oraz przechowywać zajęte ruchomości, złożone w tym pomieszczeniu przez organa egzekucyjne. Do przechowywania i dozorowania zajętych ruchomości w pomieszczeniach związków samorządu terytorialnego mają zastosowanie przepisy § 74, w myśl którego dozorcy należy się wynagrodzenie za przechowanie i dozór, odpowiednio do poniesionych trudów w wysokości określonej przez urząd skarbowy.

Jak wynika z cytowanych przepisów, w każdym wypadku, gdy urząd skarbowy powierza gminom przechowanie i dozór zajętych ruchomości, winien tenże urząd określić i wypłacić dla gminy, której organa są dozorcą zajętych przedmiotów, odpowiednie wynagrodzenie.

W praktyce natomiast na terenie województwa urzędy skarbowe żądają od gmin wiejskich i miejskich b e z p ł a t n e g o dostarczenia lokalu na pomieszczenie składnic egzekucyjnych oraz wynagrodzenia z funduszów tychże gmin dozorców składnic. Interwencje w tej sprawie w Izbie Skarbowej nie dały wyników. W tym stanie rzeczy gminy ponoszą koszty, do których nie są prawnie zobowiązane.

Wobec powyższego wojewoda zwrócił się do Min. Spr. Wewn. z prośbą o spowodowanie, by urzędy skarbowe określały i wypłacały związkom samorządu terytorialnego wynagrodzenie za przechowanie i dozór zajętych ruchomości odpowiednio do faktycznie poniesionych, uzasadnionych kosztów.

W związku z powyższym Min. Skarbu pismem z 13. VI. 1938 r. Nr. D. V. 13154/1/38 udzieliło następujących wyjaśnień, z których najważniejszą część przytaczamy:

Na pismo z dnia 6. V. 1938 r. Nr. SS. 55/161/1 Min. Skarbu zawiadamia, że związkom samorządowym należy się wynagrodzenie za przechowanie i dozór ruchomości zwiezionych do składnic tych związków przez organa egzekucyjne władz skarbowych. Wysokość tego wynagrodzenia określa się wg. norm ustalonych przez właściwe władze skarbowe. Równocześnie Min. Skarbu zaznacza, że związkom samorządowym należy się stosownie do postanowień § 77 rozp. Rady Ministrów z dnia 25. VI. 1932 r. (Dz. U. poz. 580) wynagrodzenie za dozór i przechowanie ruchomości, a nie za samo uruchomienie lokalu, w którym złożone ruchomości mają być przechowane.

„Gazeta Administracji“ Nr. 13/38 r.

Dopuszczalność pobierania podatku wyrównawczego mimo niewykorzystania maksymalnej podwyżki dodatku komunalnego do podatku gruntowego.

Jeden z urzędów wojewódzkich zwrócił się do Min. Spraw Wewnętrznych z zapytaniem, czy gmina wiejska, która wykorzystała w maksymalnej wysokości źródła dochodowe, przewidziane w ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 roku o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych — z wyjątkiem podwyżki dodatku komunalnego do podatku gruntowego do 32½ %, a to na skutek odmowy zgody ze strony władzy nadzorczej — może pobierać samoistny podatek wyrównawczy, czy też nie?

Na powyższe zapytanie Ministerstwo udzieliło następującego wyjaśnienia:

1) w związku z art. 2 ustawy z 27. II. 1937 r. o samoistnym podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich (Dz. U. poz. 104) — gmina wiejska może pobierać podatek wyrównawczy, po wykorzystaniu w pełni wszystkich źródeł dochodowych przewidzianych w ustawie z 11. VIII. 1923 roku o tymczas. uregul. fin. komun. (Dz. U. z 1936 r. poz. 454). a zatem i po wyczerpaniu możliwości wykorzystania przez nią (wykorzystania w granicach możliwości gminy) uprawnienia wynikającego z art 14 ust. 2. ustawy z 15. VI. 1923 roku (Dz. U. poz. 505), zmienionej dekretem z 4. XI. 1936 r. (Dz. U. poz. 593);

2) z powyższego wynika, iż dopuszczalne jest pobieranie przez gminę wiejską podatku wyrównawczego w przypadku, gdy władza nadzorcza odmówiła zatwierdzenia uchwały rady gminnej o poborze dodatku do podatku gruntowego w podwyższonej wysokości 32½ %, opartej na uprawnieniu z art. 14 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy, gmina zaś nie może zrównoważyć dochodów i wydatków zwyczajnych, mimo wykorzystania w pełni również i pozostałych uprawnień wynikających z ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

„Gazeta Administracji“ Nr. 13/38.

Ubezpieczenie pracownika, będącego pełnomocnikiem pracodawcy.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 8. II. 1937 r. Nr. C. 2423/36 orzekł, że pracownik, który jako pełnomocnik pracodawcy miał obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia pracowników umysłowych, zajętych u pracodawcy i obowiązku tego co do siebie nie wykonał, nie może dochodzić ze skutkiem przeciw pracodawcy zwrotu szkody powstałej wskutek niezgłoszenia go do ubezpieczeń społecznych.

Ubezpieczenie przełożonych gmin.

W związku z wyżej przytoczonym wyrokiem Sądu Najwyższego należy zauważyć, że ma on zastosowanie w wypadku nieubezpieczenia przełożonego gminy, który w takim wypadku nie będzie mógł dochodzić swych pretensji z tego tytułu do gminy.

Dochodzenie roszczeń przeciwko gminie.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dn. 22. VI. 1937 r. Nr. C. II—331/37 orzekł, że wpis hipoteki sądowej nie jest egzekucją z nieruchomości, przez wpis bowiem nie uzyskuje wierzyciel zaspokojenia, lecz tylko prawo do uzyskania zaspokojenia. W związku tym do hipoteki sądowej nie ma zastosowania art. 9 p. b. rozporz. Prezydenta R. P. z dn. 27. X. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94 poz. 801). **D.**

Poradnictwo samorządowe.

Zarząd miejski w S. zapytuje:

Czy od orzeczenia dyscyplinarnego wydanego w myśl miejscowego statutu służbowego przez radę miejską przysługuje pracownikowi odwołanie w toku instancji?

Odpowiedź:

Orzeczenie rady miejskiej w sprawie dyscyplinarnej może być przedmiotem sporu na drodze sądowej. Wynika to z charakteru stosunku istniejącego między pracownikiem samorządowym, a związkiem samorządowym, zatrudniającym go. Stosunek ten na terenie województw południowych ma bowiem charakter prywatno-prawny, wobec czego wszelkie zarządzenia związku samorządowego, co do praw wynikających z tego stosunku podpadają pod orzecznictwo sądów zwyczajnych. (Wyrok N. T. A. z 2 maja 1929 r. Nr. 72 A w zbiorze wyroków).

Wyjątkiem od tej zasady będzie wypadek, gdy statut służbowy lub miejscowe przepisy dyscyplinarne przewidują odwołanie do władzy nadzorczej, wówczas, mimo charakteru prywatnoprawnego stosunku służbowego pracownika samorządowego — przysługuje mu prawo wniesienia do władzy nadzorczej odwołania od orzeczenia dyscyplinarnego. (Wyrok N. T. A. z 18 października 1932 r. L. Rej. 1932/31).

W. P. w K. zapytuje:

1) Czy rada gminna może i na jakiej podstawie prawnej przyznać członkom gminnej komisji

budowlanej wynagrodzenie ryczałtowe za udział w komisji, przy czym czy wynagrodzenie to może być obliczane od każdego projektu budynku rozpatrywanego przez komisję.

2) Czy rada gminna może i na jakiej podstawie prawnej przyznać członkom gminnej komisji rewizyjnej wynagrodzenie ryczałtowe za każdą godzinę udziału w posiedzeniach tej komisji.

Odpowiedź:

1) Ustawa budowlana nie przewiduje gminnych komisji budowlanych, wobec więc braku podstawy prawnej istnienia komisyj nie ma podstawy prawnej do przyznawania wynagrodzeń jakichkolwiek. Władza wydająca zezwolenia na budowę przeprowadza postępowanie wyjaśniające w myśl art. 45 i 46 rozporządzenia Prez. R. P. z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym. Postępowanie to przeprowadza przez odpowiedniego urzędnika. Poza wymienionym biorą udział w postępowaniu wyjaśniającym tylko osoby interesowane, dla których nie może być mowy o wynagrodzeniu.

2) Członkowie gminnej komisji rewizyjnej nie mogą pobierać żadnego wynagrodzenia, gdyż brak jest do tego podstawy prawnej. **D**

Wydawnictwa.

Powiatowa Konferencja Związku Ziem Górskich w Nowym Sączu. (Sprawozdanie) Nowy Sącz 1938.
Nakładem Rady Regionalnej Ziemi Sądeckiej.

Protokół w formie wydawnictwa zawiera przegląd aktualnych problemów powiatu nowosądeckiego. Dyskusja toczyła się głównie nad dwoma referatami: Jana Klimczaka, agronoma powiatowego w Nowym Sączu i prof. Romualda Reguły. J. Klimczak omówił zagadnienia w zakresie rolnictwa, leśnictwa, przemysłu domowego, komunikacji, rybołostwa i propagandy, zaś R. Reguła zagadnienia uzdrowiskowe i letniskowe (badanie źródeł mineralnych, ochrona krajobrazu, budownictwo), kładąc szczególny nacisk na podtrzymanie i przywrócenie swojszczyzny w ubiorze, budownictwie, przemyśle ludowym, obyczajach i pieśni. Obydwaj referenci wysunęli postulat zorganizowania w Nowym Sączu stałych Targów Górskich (Sądeckich).

ZWIĄZEK REWIZYJNY SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Biuletyn Nr. 4. Warszawa, w maju 1938.

Projekt Ustawy o Przedsiębiorstwach Samorządowych.

Projekt zmierza do wypełnienia luki w ustawodawstwie normującym gospodarkę związków samorządowych. Projekt ten został opracowany przez zespół pracowniczy Związku Rewizyjnego z uwzględnieniem opinii znawców zagadnień związanych z przedsiębiorczością komunalną.

Projekt składa się z krótkiego ustępu, w którym są wymienieni współpracownicy projektu, z właściwego projektu i z uzasadnienia projektu.

Projekt uznaje za przedsiębiorstwa samorządowe:

a) elektrownie,
b) gazownie,
c) wodociągi wraz z kanalizacją,
d) rzeźnie,
e) przedsiębiorstwa komunikacji miejscowej

dając Ministerstwu Spraw Wewnętrznych prawo poddania przepisom ustawy w drodze rozporządzenia innych rodzajów przedsiębiorstw.

Projekt przewiduje specjalne postępowanie w sprawie utworzenia i likwidacji przedsiębiorstw samorządowych. Postępowanie to ma zapobiec nieprzemyślanemu organizowaniu przedsiębiorstw samorządowych oraz dać możności wypowiedzenia się w sprawie projektu utworzenia nowego przedsiębiorstwa samorządowi gospodarczemu i obywatelom.

Projekt normuje ogólną organizację przedsiębiorstwa, w szczególności zaś kompetencje organów ustrojowych związku i dyrektora przedsiębiorstwa w zakresie zawiadywania sprawami przedsiębiorstwa. Organizację szczegółową przedsiębiorstwa ma określić statut przedsiębiorstwa.

Projekt przewiduje ramowe przepisy o finansach i eksploatacji wprowadzając obowiązek pełnych odpisów amortyzacyjnych i lokowania tych odpisów w samorządowych instytucjach finansowych oraz możność tworzenia funduszów specjalnych n. p. renowacyjnego, rozbudowy i t. p.

Projekt podaje dwie alternatywy rozwiązania sprawy obsługi długów zaciągniętych na potrzeby przedsiębiorstw I a: zamieszczanie tych pożyczek w bilansie jako kapitałów obcych i obsługiwania ich bezpośrednio przez przedsiębiorstwo, II a: traktowanie tych pożyczek jako dotacji związku na kapitał zakładowy przedsiębiorstwa.

Pozostałe przepisy traktują o budżecie, ra-

chunkowości, dzierżawie, koncesji i udziale związków samorządowych w spółkach handlowych.

We wstępie zamieszczono m. i. uwagę, że wobec aktualności prac ustawodawczych nad tym zagadnieniem jest pożądane zgłaszanie opinii do Zw. Rewiz. Sam. Ter. przed dniem 1 września r. b.

Jerzy Stamirowski: Praca w Gminie i Gromadzie 1938 r. Nakładem Samorządowego Instytutu Wydawniczego w Warszawie, ul. Miodowa 6.

Wydawnictwo zawiera powtórzenie z pewnymi uzupełnieniami artykułów, umieszczonych w ciągu 1937 roku w dziale samorządowym czasopisma „Kalendarz Miesięczny".

Celem wydawnictwa jest możliwie przystępne omówienie na tle obowiązujących przepisów organizacji samorządu gminnego i gromadzkiego, ich zadań oraz sposobów i możliwości realizacji tychże.

O treści informuje ogólnie spis rzeczy:

Jerzy Stamirowski: Przedmowa, Co to jest samorząd?, Organizacja samorządu, Praca w gromadzie, Rozporządzenie o gromadach, Podział pracy i współdziałanie powiatu, gminy i gromady, Wzajemny stosunek czynnika obywatelskiego i czynnika urzędniczego w gminie, Projektowanie budżetu, Świadczenia w naturze, Współpraca samorządu ze zrzeszeniami dobrowolnymi, Popieranie rolnictwa, Organizowanie pomocy lekarskiej na wsi, Sprawy oświatowe, Opieka społeczna.

Wojciech Skuza: Gromada wiejska wobec żywiołu (II, III, IV, V).

Zbiór Przepisów o Parcelacji Nieruchomości Ziemskich

wg stanu w dniu 1 marca 1938 r.

Inż. B. Sosnowski, Inspektor Wydziału Parcelacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, b. Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

Wydawnictwo zawiera całokształt przepisów traktujących o parcelacji nieruchomości ziemskich (ustawy, rozporządzenia, instrukcje, okólniki z komentarzami autora).

Część I-sza zawiera ustawę o wykonaniu reformy rolnej, rozporządzenia wykonawcze, okólniki, instrukcje i t. p.

Część II-ga ustawę o funduszu obrotowym reformy rolnej i przepisy szczegółowe.

Część III-a wyroki Sądu Najwyższego i Najw. Trybunału Administracyjnego.

Część IV-a Wykaz wzorów parcelacyjnych sporządzanych przy parcelacji nieruchomości ziemskich.

Wydawnictwo to zostało zalecone przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych do użytku Wydziałom Rolnictwa i Reform Rolnych Urzędów Wojewódzkich.

Stron 400, Cena 9 zł.

Skład Główny: Warszawa, Wielka 5. Przegląd Mierniczy. Konto P. K. O. 4.376.

Wydawnictwo Głównego Urzędu Statystycznego.

Mały Rocznik Statystyczny 1938, Rok IX Przedstawia w liczbach życie gospodarcze, społeczne i kulturalne Polski, szeroko uwzględniając tło międzynarodowe. Zawiera XXIV + 406 stron, 580 tablic oraz 4 mapy kolorowe. Cena 1 złoty.

Komunikaty.

Kursy dla pracowników samorządowych przy Instytucie Komunalnym w Warszawie.

W końcu czerwca b. r. Instytut Komunalny w Warszawie zamknął trzeci, ostatni turnus kursów dla inspektorów powiatowych samorządu gminnego. Kurs ten obejmował dwa okresy, każdy po trzy tygodnie, z których pierwszy odbył się jesienią 1937 r., a drugi wiosną r. b. Kursy te ukończyło 118 inspektorów, reprezentujących wszystkie województwa z wyjątkiem województwa śląskiego. W jesieni r. b. Instytut Komunalny podejmuje kursy dla następnych grup inspektorów. Dnia 19 września r. b. rozpocznie się kurs dla tych inspektorów powiatowych z województw południowych i zachodnich, którzy jeszcze na kursach Instytutu nie byli. Kurs ten, podobnie jak kurs poprzedni, będzie podzielony na dwa okresy po trzy tygodnie każdy.

Dnia 7 lipca b. r. odbyło się zamknięcie trzeciego 5-mies. kursu dla sekretarzy gminnych i dla sekretarzy mniejszych miast niewydzielonych. Kurs ten ukończyło 57 słuchaczów. Otwarcie następnego kursu przewidziane jest na dzień 10 października b. r. Sekretariat Instytutu czynny będzie od dnia 1 września b. r.

Wydawca: Instytut Administracyjno-Gospodarczy w Krakowie. — Redaktor odpowiedzialny: Mgr JÓZEF PRZETOCKI
Drukarnia „ORBIS" w Krakowie-Dębnikach, ul. Barska 41.